

4.3 Надія ВОЛІК. Никита Будка – перший єпископ Рутенської Греко-Католицької Церкви Канади: процес обрання.

Анотації. У статті з'ясовано обставини та процес призначення єпископа для греко-католицьких громад у Канаді. Доведено, що обрання і затвердження єпископа були необхідними для збереження ідентичності русинів, їх культури та мови, а також сприяло інституційному становленню Греко-Католицької Церкви у Канаді і подальшому її розвитку. **Ключові слова:** Никита Будка, Рутенська Греко-Католицька Церква, українські іммігранти, Конгрегація Поширення Віри, Римо-Католицька Церква, Канада.

Nadiia Volik. «Nykyta Budka the first bishop of the Ruthenian Greek Catholic Church in Canada: the election process». The circumstances and process of appointment a bishop for Greek Catholic communities in Canada are outline. Proved that the election and approval of the bishop were necessary to preserve the identity of the Rusyns, their culture and language, and also contributed of Greek Catholic Church formation in Canada and its further development. **Key words:** Nykyta Budka, Ruthenian Greek Catholic Church, Ukrainian immigrants, Congregation for the Doctrine of the Faith, Roman Catholic Church, Canada.

Актуальність теми дослідження. Призначення єпископа і створення окремої греко-католицької єпархії у Канаді були необхідними для інституційного розвитку Рутенської Греко-Католицької Церкви (далі – РГКЦ). Потреба вирішення цих проблем аргументована ще з кінця ХІХ ст. Численні звернення іммігрантів до єпископів із Західної України протягом двадцяти років не мали наслідків. Не знайшли підтримки Конгрегації Поширення Віри (далі – КПВ) й прохання єпископів Яна Валого із Пряшева, Юліана Фірцака з Мукачева, Сильвестра Сембратовича із Галичини. Впродовж 1891–1893 рр. вони вели листування із кардиналом Мечиславом Ледуховським у справі призначення русинам єпископа східного обряду із титулом апостольського вікарія. Всі спроби були відхилені КПВ на підставі рішень Четвертого Латеранського Собору про неможливість співдіяти двом єпископам на одній території²²⁶. Вирішенню даної проблеми перешкоджало і те, що будь-які розпорядження єпископів Греко-Католицької Церкви (далі – ГКЦ) за межами Галичини, Буковини і Закарпаття не мали чинності²²⁷. Іммігрантами ж опікувалося духовенство

---

²²⁶ Martin F. I Rutheni negli Stati Uniti. Santa Sede e mobilita tra ottocento e novecento. – Milano: Giuffre Editore, 2009. – 633 p. – С. 178.

²²⁷ Обмеження прав було встановлено Австрійсько-Ватиканським конкордатом 1855 р. та посланням «Orientalium dignitas» (1894 р.) папи Лева ХІІІ. Волік Н. Греко-Католицька Церква в Канаді і римо-католицьке духовенство: проблема взаємовідносин (кінець ХІХ – початок ХХ ст.): матеріали. Е. Бистрицька (гол. ред.) та ін.. – Тернопіль-Київ, 2016. – 204–210 с.

Римо-Католицької Церкви (далі – РКЦ), яке не користувалося довірою серед новоприбулих. Відтак, іммігранти залишалися без сталої духовної опіки і єдиного координаційного центру в особі єпископа.

Відомо, що в 1911 р. кількість українських іммігрантів в Канаді досягла 100 тис. осіб і за своєю чисельністю зрівнялася із числом французьких католиків – найбільшої католицької групи цієї країни²²⁸. Прагнення зберегти свою власну ідентичність, культуру і мову спонукали русинів до організації власного церковного життя. Проте частина переселенців, в силу різних обставин, були змушені перейти до інших деномінацій, які мали місце у Канаді.

Перехід греко-католиків до інших церков, а це, як правило, були православні та протестантські спільноти, обмежив місіонерську діяльність римо-католицького духовенства серед новоприбулих. Вважаємо, що втрата греко-католицьких віруючих була однією з причин створення окремої греко-католицької церковної провінції, очолюваної єпископом.

Джерельна база дослідження. Наукові розвідки з даної проблематики не набули цілісного аналізу. Вітчизняній науці відомі праці про життя і діяльність Никити Будки як священника, першого єпископа Канади і священномученика. До таких можемо віднести дослідження Ю. Макара²²⁹, С. Федуняка²³⁰ та І. Патарака²³¹. Зарубіжна та діаспорна історіографія набули більшої концептуальної спрямованості. Слід відзначити праці Ю. Мулика-Луцика²³², П. Юзика²³³, О. Мартиновича²³⁴, Л. Луцюка²³⁵, Д. Мотюка²³⁶ та А. Макквея²³⁷. Праця останнього дослідника

---

²²⁸ Martynovych O. Ukrainians in Canada: the formative period, 1891-1924.– Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta press, 1991. – С. 163.

²²⁹ Макар Ю.І., Федуняк С.Г. Вплив національного відродження в західноукраїнських землях на громадську самоорганізацію українців Канади (кін. ХІХ - поч. ХХ ст.) // Питання історії нового і новітнього часу. Зб. наук. статей. Вип. 3. - Чернівці, 1994. - С. 51-58.

²³⁰ Федуняк С.Г. Українська етнічна група в громадсько-політичному житті Канади (спроба системного аналізу) // Питання історії нового і новітнього часу. Зб. наук. статей. Вип. 3. - Чернівці, 1994. – С. 59-70.

²³¹ Патарак І. Суспільно-церковні відносини в українській громаді Канади. – Чернівці, 2010 – 200 с.

²³² Мулик-Луцик Ю. Історія Української Греко-Православної церкви в Канаді. Українська Греко-Православна Церква в Канаді в юрисдикції митр. Германоса: у 4-х т. – Вінніпег: Вид. спілка «Екклесія», 1987. – Т. 3. – 728 с.

²³³ Yuzyk P. Religious Life // A Heritage in Transition: Essays in the History of Ukrainians in Canada: Essay in the History of Ukrainians in Canada. Toronto: McClelland and Stewart, 1982 – 166 p. Yuzyk P. The history of the Ukrainian Greek Catholic (Uniate) Church in Canada. - Saskatoon, 1948. – 244 p.

²³⁴ Martynowych O. Вказана праця.

²³⁵ Luciuk L. In Fear of the Barbed Wire Fence: Canada's First National Internment Operations and the Ukrainian Canadians, 1914–1920. Kingston: Kashtan Press, 2000. – 170 p.

²³⁶ Motiuk D. Eastern Christians in the new world: an historical and canonical study of the Ukrainian Catholic Church in Canada.-Faculty of Canon Law, Saint Paul University.-Edmonton,2005.–426 p.

вважається найбільш повною і достовірною, оскільки базується на архівних документах Ватикану.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні обставин та процесу призначення греко-католицького єпископа у Канаду. Аналіз вивчення проблеми показав, що для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати наступні **завдання**: розкрити особливості релігійного життя іммігрантів у Канаді протягом 1891–1912 рр.; проаналізувати зміст конфлікту між греко-католиками і римо-католицьким духовенством в Канаді; з'ясувати позиції КПВ та РКЦ у Канаді у питанні призначення греко-католицького єпископа та його повноважень.

Основний зміст дослідження. В листопаді 1911 р. Палегріно Франческо Стагні – апостольський делегат РКЦ у Канаді надіслав до КПВ лист, у якому зазначив, що існують серйозні підстави призначити русинам єпископа, а саме: а) потреба захисту русинів від ересей і розколів; б) потреба присутності греко-католицького духовенства; в) потреба запису церковного майна на відповідну церковну владу²³⁸. Канадські єпископи РКЦ підтримали пропозицію Ф. Стагні, проте критично поставилися до неї, оскільки залишалися невирішеними питання: 1) юрисдикції новопризначеного єпископа; 2) присутності одруженого духовенства; 3) подальшої долі русинів, якими вже опікувалося римо-католицьке духовенство; 4) збереження місії тих римо-католицьких священників, які прийняли Східний обряд²³⁹

9 грудня 1911 р. на засіданні КПВ, після тривалих дискусій, її учасники визнали за необхідність призначити єпископа для греко-католиків у Канаді. Оскільки, Ф. Стагні не володів інформацією про гідних кандидатів на єпископа з числа священників-греко-католиків у Канаді, Апостольський Престол змушений був сам звернутися до русинських єпископів за рекомендаціями. Не було відомо і те, який відділ КПВ має право призначати єпископа. Від 1908 р. папа Пій Х видав указ за яким дане питання було в компетенції Консисторії КПВ для римо-католицького духовенства, а для країн, де проживали греко-католики – Комісії в справах Східних обрядів, чого кардинали не взяли до уваги²⁴⁰.

Відтак, монсеньйор Сціпіоне Теччі звернувся до Консисторії КПВ, зокрема до кардинала Гаetano де Лайя, просячи його про допомогу в справі призначити єпископа русинам у Канаді²⁴¹. Водночас Люїс Бегін –

---

²³⁷ McVay A. God's martyr, history witness: Blessed Nykyta Budka, the first Ukrainian Catholic Bishop of Canada. – Edmonton: Ukrainian Catholic Eparchy of Edmonton, 2014. – 613 p.

²³⁸ McVay A. God's martyr. – С. 30-31.

²³⁹ Marunchak M. The Ukrainian Canadians: A History. Ukrainian Free Academy of Sciences, Winnipeg: Ukrainian edition, 1991. – С. 109.

²⁴⁰ Del Re N. La Curia Romana. Lineamenti storico-giuridici. – Libreria Editrice Vaticana: Citta del Vaticano, 1998. – P. 138.

²⁴¹ Hierarchia Catholica Medii et Recientoris Aevi. Summorum Pontificum, S. R. E. Cardinalium,

єпископ РКЦ в Квебеці також писав до кардинала де Лайя у цій справі від імені духовенства Канади²⁴². З огляду на це кардинал звернувся до митрополита Андрея Шептицького з проханням написати Меморандум про необхідність призначення єпископа для греко-католиків у Канаді²⁴³. Також Сціпіоне Теччі інформував секретаря КПВ кардинала Джіроламо Готті, що справа передана на розгляд до Консисторії КПВ²⁴⁴. У відповідь кардинал проінформував монсеньйора, що вона знаходиться в компетенції Комісії в справах Східних обрядів, яка діяла у рамках КПВ. Для роз'яснення цієї справи та передачі її до відповідних органів кардинал Готті відрядив о. Енріко Бенедетті, який завідував справами русинів в імміграції²⁴⁵. Лише в квітні 1912 р. КПВ зібрала всі необхідні документи і дозволила єпископу Ф. Стагні розпочати процес відбору кандидатів.

Тривалість в роках даного процесу, на наш погляд, була обумовлена низкою причин: 1) відсутність узгодженої кандидатури на посаду єпископа; 2) справа розглядалася через кардинала Гаєтано де Лайя, який був найвпливовішою людиною в курії, проте з обережністю ставився до появи нових релігійних згромаджень. Слід взяти до уваги й кардинала Готті, який хоч і підтримував інтереси греко-католиків, однак не був достатньо рішучим у розв'язанні конфліктів між римо-католицьким духовенством і греко-католиками.

На початку 1912 р. КПВ надіслала листи трьом греко-католицьким єпископам – Андрею Шептицькому, Григорію Хомишину і Костянтину Чеховичу, в яких запитувала про гідних кандидатів на номінацію. Митрополит А. Шептицький рекомендував оо. Н. Будку, П. Філяса та С. Дидика, єпископ Г. Хомишин – о. П. Філяса, а єпископ К. Чехович – оо. Н. Будку, А. Калиша та Й. Жука²⁴⁶.

Кандидатуру Платоніда Філяса активно підтримували римо-католицькі архієпископи А. Лянжевін, А. Легаль і А. Паскаль. Так, А. Лянжевін писав, що здобутий досвід перебування о. Платоніда в Канаді допоможе йому в подальшій єпископській діяльності, «ми радо приймемо його в нашу дієцезію»²⁴⁷. Також, священник-редемпторист Ахіль Деляре презентував КПВ Меморандум про важливу діяльність о. Філяса серед русинів у Канаді, наголосивши, що завдяки його праці русини

Ecclesiarum Antistitum series, e documentis tabularii praesertim. Vaticani collecta, digesta, edita. Vol. IX. – С. 10, 26.

²⁴² Ibidem. – Vol VIII. – С. 201

²⁴³ Del Re N. Вказана праця. – С. 67.

²⁴⁴ Fiorentino C. Dizionario Biografico degli Italiani, Vol. 58. – P. 155.

²⁴⁵ McVay A. Monsignor Enrico Benedetti (1874-1914): Among History's Vanished, 8 June 2010 <http://annalesecclesiaeucrainae.blogspot.com/2010/06/among-historys-vanished-monsignor.html>

²⁴⁶ McVay A. God's martyr... – С. 550.

²⁴⁷ Sanfilippo M. I rutheni nelle Americhe: emigrazione e viaggio. Da est ad ovest, da ovest ad est: Viaggiatori per le strade del mondo. Ed. Platania G. Sette Citta, Viterbo, 2006. – С. 420.

залишилися греко-католиками та відзначив його внесок в організацію перебування Андрея Шептицького у 1910 р. в Канаді²⁴⁸. Проте кандидатура о.Філяса була відхилена членами КПВ у зв'язку із отриманням двох листів від бр. Іларіона Дороша з монастиря оо. Василян (далі – ЧСВВ), який звинувачував о. Філяса в деспотизмі та надмірній дисципліні. На той час о.Платонід обіймав посаду протоігумена ЧСВВ в Галичині, тому митрополит Андрей, з огляду на потребу його перебування там, зняв кандидатуру з розгляду²⁴⁹.

Іншим кандидатом на єпископа був Созонт Дидик, один із перших місіонерів у Канаді. Він користувався повагою серед римо-католицького духовенства, зокрема архієпископа РКЦ А. Лянжевiна. Будучи священником, він брав участь у щорічній нараді в Квебеці (1909 р.), на якій були присутні єпископи РКЦ. Отець Созонт був ревним місіонером, проте свого часу не отримав хорошої освіти, і, як відзначив митрополит Андрей, «...йому не вистачає інтелекту і якостей інтелігентної людини, а це, на мою думку, може заподіяти йому багато труднощів»²⁵⁰.

Наступним кандидатом із списку, який запропонував єпископ Чехович, був Атанасій Калиш. Він свого часу навчався в Інсбруці і викладав у монастирях ЧСВВ. У різний час був ігуменом монастирів у Кристинополі, Жовкві та Лаврові. Однак, після смерті єпископа Чеховича у 1915 р., митрополит Андрей виключив його кандидатуру. У подальшому о. Калиш служив в Альберті (Мондер), а у 1926 р. був обраний ігуменом монастиря ЧСВВ²⁵¹.

Ім'я Йосифа Жука було запропоноване лише один раз у списку єпископа К. Чеховича. Отець Йосиф був освіченим, адже отримав ступінь доктора теології та володів декількома мовами²⁵². Однак, митрополит Андрей вважав за краще не рекомендувати його на посаду єпископа²⁵³.

Ще одним кандидатом був Никита Будка – префект Духовної семінарії у Львові, радник подружнього трибуналу та референт в імміграційних справах²⁵⁴. Отець Никита мав досвід у міграційних справах і знав про проблеми, які існували в їхньому середовищі, однак жодного

---

²⁴⁸ McVay A. God's martyr... – С. 40–43.

²⁴⁹ Дрaбчук І.Отець Ієронім Бариш – щирий народний діяч. URL: http://www.galslovo.if.ua/index_old.php?st=4862 06.03.2015

²⁵⁰ McVay A. God's martyr... – С. 44.

²⁵¹ McVay A. Putting Down Roots: The Founding of the Basilian Novitiate in Canada. Beacon, Winter 2003, P. 12-19.

²⁵² Blazejovskiy D. Ukrainian Catholic Clergy in Diaspora (1751-1988): Annotated List of Priests who served outside of Ukraine. Editiones Universitatis Catholicae Ucrainorum S. Clementis Papae, Vol. 69, Rome 1988. – С. 265.

²⁵³ Archives Ordo Santi Basilii Magmi (Basilians). Platonid F. Diary, 27 May 1916.

²⁵⁴ Українська католицька енциклопедія. URL: <http://catholicencyclopedia.in.ua/nikita-budka-bl> Суб, 09/28/2013.

разу не був у Канаді. На відміну від попередніх кандидатів, його кандидатуру підтримали всі три греко-католицькі єпископи.

Пленарне засідання КПВ на якому затверджували греко-католицького єпископа у Канаді, відбулося 8 липня 1912 р. На ньому були присутні кардинали Франческо ді Пауло Кассетта²⁵⁵, Джіроламо Готті, Вінченцо Ваннутеллі²⁵⁶, Казіміро Дженнарі²⁵⁷, Бенедетто Лорензеллі²⁵⁸, Діомеде Фальконіо²⁵⁹, Джосеп Вівес у Тутто²⁶⁰, Луї Біллот, Віллем ван Россум²⁶¹ та інші, які мали вирішальний голос²⁶².

Керівником зустрічі обрали кардинала Ф. Кассетта, який свого часу висвятив на священника Еудженіо Пачеллі – майбутнього папу Пія XII. Кардинал був спеціалістом в області теології, церковного і канонічного права й відзначався своєю поміркованістю. Він цікавився місіонерськими справами, обіймав посаду експерта в різних відділах Римської курії, а з 1903 р. був членом Конгрегації у справах Східних обрядів²⁶³.

Наступним кардиналом, який мав вплив на вирішення долі русинів, був В. Ваннутеллі. Він мав багаторічний досвід роботи в статусі папського дипломата. Будучи апостольським делегатом в Константинополі, налагодив контакти із Східними Церквами²⁶⁴. Як

---

²⁵⁵ Франческо ді Пауло Кассетта (1841–1919 рр.) – 1911 р. – префект Священної Конгрегації у справах освіти; 1913–1919 рр. – віце-декан Священної Конгрегації кардиналів. All Catholic Bishops. URL: <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bcassetta.html>.

²⁵⁶ Вінченцо Ваннутеллі (1836–1930 рр.) – 1902–1908 рр. – префект Священної Конгрегації; 1908–1914 рр. – префект Верхнього Трибуналу Апостольської Сигнатури. All Catholic Bishops. URL: <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bvannv.html>].

²⁵⁷ Казіміро Дженнарі (1839–1914 рр.) – 1895–1901 рр. – асесор Верховної Священної Конгрегації; 1905 р. – префект Конгрегації Поширення Віри у справах Східних Обрядів. All Catholic Bishops. URL: <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bgennari.html>.

²⁵⁸ Бенедетто Лорензеллі (1853–1915 рр.) – 1896–1907 рр. – титулярний архієпископ Сарда; 1893–1904 рр. – апостольський інтернунцій в Бельгії, Нідерландах, Люксембургу, Баварії, Франції; 1914–1915 рр. – префект Священної Конгрегації у справах Освіти. All Catholic Bishops. URL: <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/blor.html>.

²⁵⁹ Діомеде Фальконіо (1842–1917 рр.) – 1899–1902 рр. – апостольський делегат в Канаді; 1902–1911 рр. – апостольський делегат в США; 1916–1917 рр. – префект Священної Конгрегації у справах монашества. All Catholic Bishops. URL: <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bfalconio.html>

²⁶⁰ Джосеп Тутто (1854–1913 рр.) – 1908–1913 рр. – префект Священної Конгрегації у справах монашества. All Catholic Bishops. URL: <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bvives.html>.

²⁶¹ Віллем ван Россум (1854–1932 рр.) – 1914–1932 рр. – голова Папської Біблійської Комісії; 1915–1918 рр. – Великий Пенітенціарій; 1918–1932 рр. – префект Священної Конгрегації Поширення Віри; 1922 р. – камерланго Священної Колегії Кардиналів. All Catholic Bishops. URL: <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bvros.html>.

²⁶² McVay A. God's martyr... – С. 59.

²⁶³ Dizionario Biografico degli Italiani BI Istituto della Enciclopedia Italiana fondata da Giovanni Treccani roma. - Vol., 21. – P. 457-458.

²⁶⁴ Бистрицька Е. Східна політика Ватикану в контексті відносин Святого Престолу з Росією та СРСР (1878 – 1964 рр.). Монографія. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – С. 44

апостольський делегат в Північній та Південній Америці, кардинал Ваннутеллі брав участь в ухваленні рішень у справі призначення єпископа русинам у США. У 1910 р. в статусі папського легата був учасником Євхаристійного конгресу, який проходив у Монреалі. Саме там він зустрівся із митрополитом Андреєм і обговорив релігійне становище іммігрантів у Канаді²⁶⁵. Ця розмова спонукала кардинала здійснити візитаційну поїздку до Канади і познайомитися там із русинами. Так, він відвідав церкву св. Миколая, що у Вінніпезі, де виступив з проповіддю до греко-католиків²⁶⁶.

Варто згадати і про кардинала Дж. Готті – радника з теологічних питань на Першому Ватиканському Соборі. З 1899 р. він очолював окремі відомства у складі Римської курії, останньою з яких була КПВ. Кардинал Готті мав репутацію схоластика в богослов'ї, але ліберала в політиці. Його позитивне ставлення до ГКЦ допомогло змінити політику КПВ щодо східно-католицьких місій в Північній Америці. За його підтримки було призначено двох єпископів для греко-католиків у США і Канаді. Після цього, кардинал Готті здобув репутацію великого покровителя русинів²⁶⁷

Кардинали Казіміро Дженнарі, Бенедетто Лорензеллі²⁶⁸, Діомеде Фальконіо, Віллем ван Россум та Джосеп Туто були добре проінформовані про проблеми в релігійному середовищі перших русинів- іммігрантів. Так, Д. Фальконіо протягом трьох років перебував на посаді Апостольського делегата у Канаді і дев'ять років – у США²⁶⁹; Дж. Туто з 1900 р. був членом Комісії у справах єдності з Православними Церквами; В. Россум належав до монахів-редемптористів, які на той час були найвпливовішим згромадженням із місіонерською діяльністю. Після номінації Никити Будки, кардинал Віллем ван Россум, виконував роль «сторожа» над новопризначеним єпископом²⁷⁰. Окремі з них розуміли важливість розвитку Східних Церков у структурі Католицької Церкви, проте мало хто з них знав про складність релігійного становища новоприбулих.

---

²⁶⁵ Archiwes of the Eparchy of Edmonton T36-A-03. The Ladyka's diaries. - Monreal, 18 September 1910.

²⁶⁶ Dictionnaire biographique des cardinaux du XIXe siècle. Contribution à l'histoire du Sacré Collège sous les pontificats de Pie VII, Léon XII, Pie VIII, Grégoire XVI, Pie IX et Léon XIII, 1800-1903. Montréal, Wilson & Lafleur Ltée, 2007. – С.942-944.

²⁶⁷ Fiorentiono С. Вказана праця. – С.155.

²⁶⁸ Dizionario Biografico degli Italiani BI Istituto della Enciclopedia Italiana fondata da Giovanni Treccani roma.- Vol., 53. – P. 116.

²⁶⁹ Dizionario Biografico degli Italiani BI Istituto della Enciclopedia Italiana fondata da Giovanni Treccani roma - Vol. 44. – P. 329–325.

²⁷⁰ Life with a Mission: Cardinal Willem Marinus van Rossum C.Ss.R. (1854–1932) ed. by Vefie Poels, Theo Salemink, and Hans de Valk. URL: <https://www.questia.com/library/journal/1P3-2992605181/life-with-a-mission-cardinal-willem-marinus-van-rossum>.

На пленарному засіданні римо-католицькі кардинали зосередили свою увагу на двох питаннях: 1) чи доцільно надавати русинам в Канаді єпископа свого власного обряду, і якщо так, то 2) які юрисдикційні права він повинен отримати. На перше питання кардинали відповіли ствердно, вони віддали свій голос на користь о. Никити Будки з умовою, що в майбутньому він не допускати одружених священиків і організує семінарію²⁷¹. Друге питання потребувало обговорення. Одразу учасники засідання вирішили, що майбутній єпископ матиме більшу юрисдикцію, ніж та, яка була затверджена буллою «EaSemper» для єпископа ГКЦ в США Сотера (Стефана) Ортинського. Було запропоновано поділити так територію, щоб юрисдикції обох церков не пересікалися. Схвалення набула пропозиція митрополита Андрея про створення окремого ординаріату для греко-католиків з центром у Вінніпезі.

Відтак, 12 липня 1912 р. папа Пій X призначив Никиту Будку єпископом і заснував Апостольський екзархат для українців греко-католиків у Канаді. Звернімо увагу, що першому греко-католицькому єпископу Канади надали статус титулярного єпископа²⁷². Згідно з канонічним правом УГКЦ титулярний єпископ – це особа, яка *de jure* і *de facto* не має права управляти єпархією. Він має лише титул єпископа та визначені правом або церковною владою повноваження. Такий єпископ отримує певні завдання або служіння в церковних структурах і, таким чином, бере участь в управлінні Церквою чи у її справах²⁷³. На жаль обмеження повноважень єпископа у Канаді згодом спричинило низку конфліктів між греко-католиками.

22 листопада 1912 р. новопризначений єпископ виїхав зі Львова та прибув до Галіфакса, провінції Нової Шотландії у Канаді. 22 грудня на свято Непорочного Зачаття у церкві Св. Миколая у Вінніпезі він відправив архиєрейську Службу Божу та був введений у владичий уряд, що знаменувало початок його діяльності²⁷⁴.

Висновки. Таким чином, впродовж двох десятиліть вирішувалося питання призначення єпископа для греко-католиків у Канаді та створення Апостольського екзархату. Це стало причиною конфліктів між римо-католицьким духовенством та іммігрантами, відтоку віруючих у протестантські та православні церкви й викликало протести та недовіру до ватиканського керівництва з боку греко-католиків. Зростання опозиційних настроїв у середовищі греко-католиків спонукали КПВ до пошуку компромісу з іммігрантами.

---

²⁷¹ McVay A. God's martyr... – С. 61–62.

²⁷² Motiuk D. Вказана праця – С. 24.

²⁷³ Хортик О. Тлумачний словник термінів канонічного права. – Тернопіль, 2013. – С. 159.

²⁷⁴ Лопата П. Єпископ Никита Будка – перший у Канаді Грудень 06, 2012. URL: <http://meest-online.com/history/figure/epyskop-nykyta-budka-pershyj-u-kanadi/>

Процес обрання і затвердження єпископа для греко-католиків у Канаді тривав вісім місяців, а від початку процедури і до часу прибуття Н.Будки в Канаду пройшов рік.

Вважаємо, що позитивному вирішенню даного питання сприяли зростаюча чисельність іммігрантів, які прагнули зберегти свою ідентичність; самоорганізація парафій та будівництво церков греко-католицькими громадами, опіка іммігрантами з боку Галицької митрополії і особисто митрополита Андрея. Внаслідок непримиренної позиції римо-католицького духовенства щодо греко-католиків було обмежено юридичні права русинського єпископа. Попри те, призначення єпископа навіть з обмеженими правами сприяло інституційному становленню РГКЦ у Канаді і подальшому її розвитку.